

Коротун Т.В.,

студентка 6 курсу, 2 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ТЯЖКІ НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ В СІМЕЙНО- ПОБУТОВІЙ СФЕРІ: ДЕТЕРМІНАЦІЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ

Ключові слова: насильницькі злочини, домашнє насильство, вбивство, тяжкі тілесні ушкодження, конфлікт.

Анотація. В тезах розглянуто проблему тяжких насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері. Наведено головні детермінанти таких злочинів, а також запропоновано шляхи запобігання таким злочинам.

Ключевые слова: насильственные преступления, домашнее насилие, убийство, тяжкие телесные повреждения, конфликт.

Аннотация. В тезисах рассмотрена проблема тяжких насильственных преступлений в семейно-бытовой сфере. Приведены ос-

новные детерминанты таких преступлений, а также предложены пути предотвращения таких преступлений

Keywords: violent crimes, domestic violence, murder, severe injuries, conflict.

Summary. The thesis considers the problem of serious violent crimes in the domestic sphere. The main determinants of such crimes are given, and also ways of prevention of such crimes are offered.

В сучасних реаліях все більшої актуальності набирає питання детермінації соціально-побутової злочинності. Як писав Б. М. Голловкін, якщо замислитися, чому більшість людей не вчиняють злочинів, то можна припускати, що від злочинців їх утримує совість, страх кримінального покарання, суспільний осуд чи можливо щось інше [7, с. 223].

За статистичними даними Національної поліції в Україні в 2019 році зареєстровано 1428 вбивств та 1916 умисних тяжких тілесних ушкоджень. Ці показники є меншими за минулі роки, однак все ж є високими. Упродовж 2019 року у поліції зареєстрували 142 тисячі заяв і повідомлень про вчинення домашнього насильства. З них більше 2 000 - надійшло від дітей. Загалом поліцейські впродовж 2019 року склали 107 тис. адміністративних протоколів та розслідували більше 2 тис. злочинів, скоєних у сімейному середовищі [1].

Окрім цього за даними статистичного звіту Національної поліції 49 % жертв злочинів не повідомляли про скоєні щодо них злочини в поліцію. 31,1% жертв злочинів, які не повідомляли в поліцію зазначили, що це їх сімейна справа [2].

Як бачимо, незважаючи на нижчий рівень кількості вбивств та умисних тяжких тілесних ушкоджень, серед яких є і діяння вчинені в сімейно-побутовій сфері, за минулий рік все ж велика кількість фактів насильства в сім'ї, а також очевидно, що існує й великий показник латентного насильства, а тому питання детермінації та запобігання злочинам у сімейній сфері є дуже важливим та актуальним. Методологічною основою дослідження є твердження, що людський потенціал формується на основі стосунків усередині груп людей, які об'єднуються через спільні інтереси та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди та допомоги. Людський потенціал нерозривно пов'язаний з інституційними формаціями, буквально сформованими ними [6].

Як зазначає науковець Ткачова А. В. Вагомим чинником, що обумовлює вчинення насильницьких злочинів у сімейно-побутовій сфері, слід назвати проблему насильства в сім'ї. Відрізняються також погляди кожного члена родини, цілі, потреби тощо. Завжди виникають певні суперечності, подолання яких залежить від уміння розуміти один одного, шукати компроміси [3, с. 171].

Науковець Головкін Б.М. навів фактори, які є найбільш криміногенними для вчинення злочинів у сімейній сфері. Це соціально-економічні, морально-психологічні, культурно-виховні, організаційно-управлінські та сімейно-побутові фактори. Зокрема, це і безробіття, бідність, порушення психічного здоров'я населення, алкоголізм, наркоманія, поширення жорстокості в ЗМІ, аморальна поведінка, тощо. Всі ці причини призводять до конфліктів у сім'ї [4, с. 79].

Також важливе значення у вчиненні злочинів відіграє й віктимна поведінка жертви злочину. Абсолютну більшість жертв умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, вчинених у сімейно-побутовій сфері об'єднували сімейні і родинні стосунки із злочинцями, що мали яскраво виражений конфліктний характер. При цьому, як правило, дружина ініціює конфлікт докорами, приріканням, приниженнями гідності, звинуваченнями чоловіка у невиконанні чи неналежному виконанні ролей годувальника, господаря, батька, захисника, тощо. Під час чергового конфлікту жінка поводить себе більш агресивно, не відчуває психологічної межі допустимого ризику, перетинання якої реально загрожує її життю і здоров'ю [5, с.43].

Головкін Б.М. вважає, що специфікою криміногенних сімейно-побутових конфліктів при умисних вбивствах і тяжких тілесних ушкодженнях є те, що виникнення злочинного наміру, приготування та замах на злочин здебільшого співпадають і мають місце на стадії конфліктної взаємодії [4, с. 184].

Отже, досліджуючи дану проблему вважаємо, що головною умовою вчинення тяжких злочинів у сімейно-побутовій сфері є наявність конфлікту між особою злочинцем та потерпілим. Причини виникнення та загострення таких конфліктів є різноманітними, однак головним у запобіганні настанню криміногенних наслідків є запобігання таким конфліктам та їх залагодження.

На індивідуальному рівні це можна досягти завдяки стримуванню негативних емоцій, спробі знайти компроміс, можливі консультації з психологами, в разі небажання налагоджувати відносини розривати сімейні відносини.

На державному рівні це запровадження ефективної допомоги для осіб, які постраждали від домашнього насильства, розслідування фактів такого насильства, а також профілактика насильства, адже наявність навіть незначного насильства в сім'ї є тривожним сигналом і в подальшому може призвести до вчинення тяжких злочинів – вбивств та умисних тяжких тілесних ушкоджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Національна поліція України [веб-сайт]. Електронні дані. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/zvit_NPU_2019.pdf (дата звернення 03.11.2020). - Звіт Голови Національної поліції України про результати роботи відомства у 2019 році.
2. Національна поліція України [веб-сайт]. Електронні дані. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/zvit_opytuvannia_blockG.pdf (дата звернення 03.11.2020). - Національний звіт результатів опитування громадської думки 2019 року — Жертви злочинів.
3. Ткачова А.В. Детермінація насильницької злочинності / А. В. Ткачова // Вісник Національної академії правових наук України. – 2014 - № 2 (77). – С 170-178
4. Головкін Б.М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно – побутовій сфері. – Х. : Нове слово, 2004.
5. Віктимологія : навч. посіб. / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головіна. – Харків : Право, 2017. – 308 с. URL: http://criminology.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/posib_viktimologiya-2017_finaln.pdf
6. Tsytko, Victoria, Kateryna I. Aliksieieva, Iryna A. Venger, Oleksii V. Tavolzhanskyi, Nataliya I. Galunets, & Alona V. Klyuchnik. « Information Policy of the Enterprise as the Basis for the Reproduction of Human Potential in the Structure of Public Social Interaction.» Journal

of Advanced Research in Law and Economics [Online], 10.6 (2019): 1664-1672. Web. 6 Nov. 2020

7. Головкін Б.М. Психологічні особливості злочинців / Б.М. Головкін, Я.Т. Наваліяна // Форум права. – 2012. – № 4. – С.223-230
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_37

Науковий керівник: к.ю.н., доцент О.В. Таволжанський